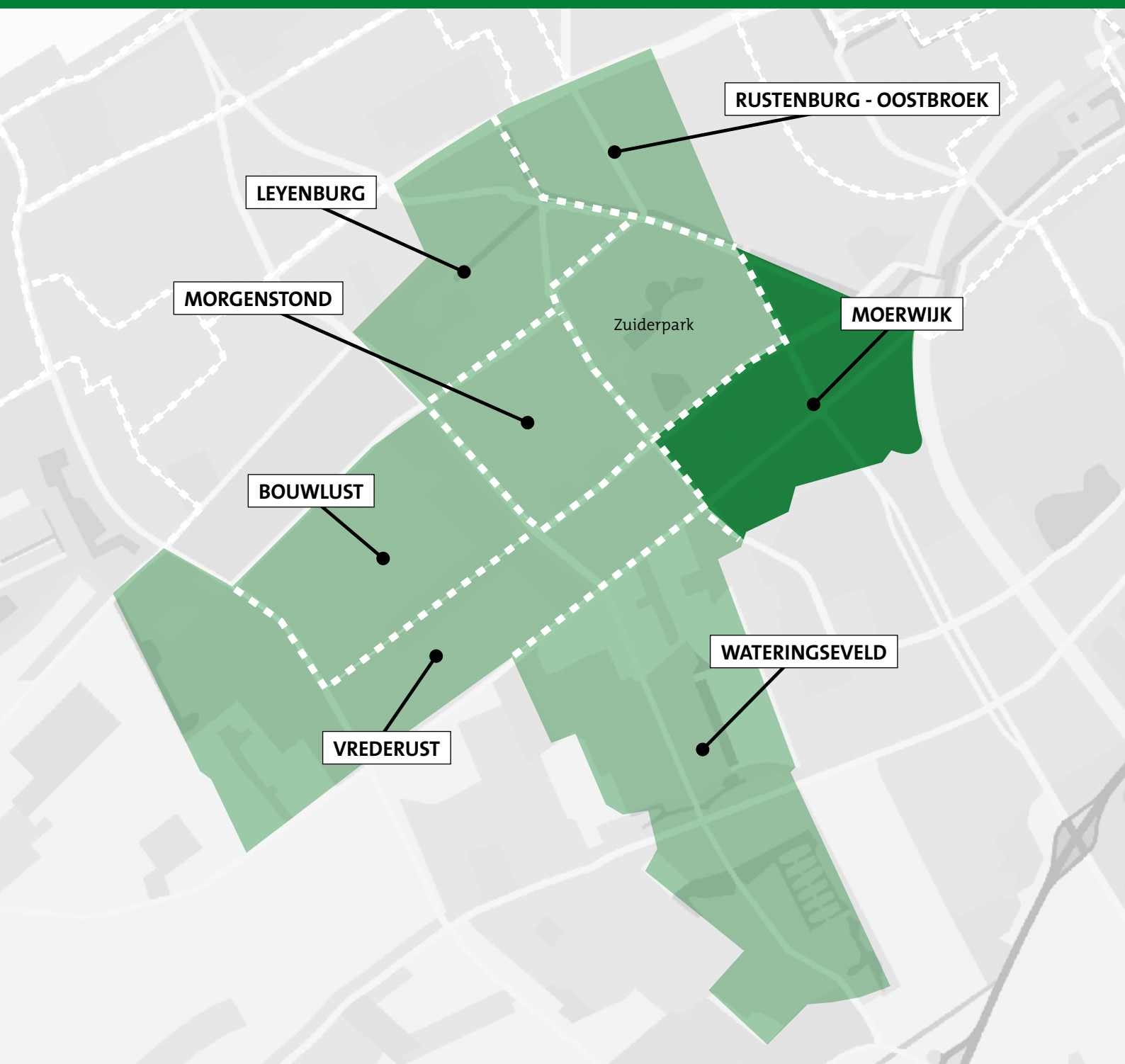

Den Haag

Wijkprogramma 2016-2019

Stadsdeel Escamp

Moerwijk

Voorwoord

Hierbij treft u het wijkprogramma Moerwijk 2016-2019 aan. Het programma bevat plannen over verschillende thema's die de komende tijd aandacht vragen in uw wijk. De thema's zijn gekoppeld aan de door het college geformuleerde doelstellingen in het coalitieakkoord 'Vertrouwen op Haagse kracht' op het gebied van (onder andere) leefbaarheid, veiligheid, wonen, werk en participatie.

Het college hecht er aan dat bij de aanpak wordt aangesloten bij wat er volgens de bewoners in de wijk leeft en speelt. Dan gaat het niet alleen om de zorgen en aandachtspunten in de wijk, maar ook om de kansen en mogelijkheden en het benutten van de inzet en potentie van bewoners zelf: De Haagse Kracht! Daarover heeft het stadsdeel met u gesproken tijdens de bewonersavonden afgelopen zomer. Uw inbreng is samengevat in het wijkprogramma. In dit programma is niet al het reguliere werk opgenomen, maar gaat het vooral om specifieke aandachtspunten waarop de komende tijd extra acties en inzet nodig zijn.

Moerwijk is een van de zeven wijken van het stadsdeel Escamp, dat qua oppervlakte en aantal inwoners (circa 120.000) het grootste stadsdeel is. Escamp kenmerkt zich door haar multiculturele bevolkingssamenstelling, het grote aanbod aan sociale huurwoningen en het vele groen en grote groengebieden (Zuiderpark en De Uithof). Wonen en recreëren in Escamp gaan dus hand in hand. Met de komst van De Sportcampus in het Zuiderpark, worden de mogelijkheden in Escamp nog verder uitgebreid, ook voor studenten.

Naast de bewoners is ook aan de partners (zoals de corporaties en het welzijnswerk) en de gemeentelijke vakdiensten gevraagd om mee te denken over de aanpak in de wijk. Gezamenlijk gaan we de uitdaging aan om de komende tijd van uw wijk een (nog) mooiere en beter leefbare wijk te maken!

Ik wens u daarbij veel succes!

Rabin Baldewsingh
Stadsdeelwethouder Escamp

Stadsdeel Escamp

Moerwijk

Stadsdeel Escamp

Moerwijk

Inhoud

Inleiding	5
1. Karakter van het gebied	6
2. Opvallende cijfers en ervaringen	6
2.1 Beschrijving van de wijk op basis van de Haagse Kracht	6
2.2 Wat zijn de zorgen voor Moerwijk?	8
2.3 Wat zijn de kansen voor Moerwijk?	8
3. Prioriteiten	9
4. Samenvatting activiteiten 2016 - 2019	10
5. Activiteiten 2016	12

Inleiding

Elke wijk een eigen wijkprogramma

Dit jaar werken de stadsdelen voor het eerst met wijkprogramma's. De gemeente wil de bewoners en ondernemers meer op maat bedienen door de wijken centraal te stellen. Elke wijk heeft zijn eigen karakter en krijgt zijn eigen programma.

Wat vinden we belangrijk en wat willen we?

In het wijkprogramma staat wat bewoners, ondernemers, partners en de gemeente belangrijk vinden voor het gebied (prioriteiten) en wat we samen in de komende vier jaar willen realiseren op het gebied van jeugd en onderwijs, wonen, bedrijvigheid, leefbaarheid en veiligheid, werk en inkomen, opvoeding en zorg, sociale cohesie en buurtwaardering.

Samen met bewoners, ondernemers en andere partijen

Uitgangspunt om de doelen te bereiken is samenwerking van de gemeente met bewoners, ondernemers, welzijnswerk, politie en andere partijen in het gebied. De eigen kracht van bewoners en ondernemers staat centraal.

In dit programma is niet al het reguliere werk (beleid en projecten) opgenomen, maar gaat het vooral om specifieke aandachtspunten waarop de komende tijd extra acties en inzet nodig zijn en die volgens belanghebbenden in de wijk ('Haagse Kracht') het verschil kunnen maken in de komende jaren.

Van prioriteiten naar activiteiten

Bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de wijken hebben in juli en september 2015 met de gemeente besproken welke prioriteiten voor hun gebied gelden. De prioriteiten vormen de basis voor concrete activiteiten van het wijkprogramma die het stadsdeel tussen 2016 en 2019 uitvoert.

Het financiële kader van het wijkprogramma

In de wijkprogramma's wordt geen financiële paragraaf opgenomen voor projecten en activiteiten. Niet alles wat als prioriteit is aangegeven door bewoners en organisaties zal in het komend jaar kunnen worden uitgevoerd. Door de invoering van de wijkprogramma's neemt de beschikbare hoeveelheid middelen niet toe. Dat betekent dat soms binnen het budget geherprioriteerd moet worden. Sommige zaken kunnen alleen worden uitgevoerd indien daar budget voor kan worden vrijgemaakt. Dat vergt dan besluitvorming door college en Raad.

1. Karakter van het gebied

Moerwijk is de oudste wijk van Den Haag Zuidwest. Moerwijk-Noord heeft nog vooroorlogse bouw en de rest naoorlogse bouw. Het percentage sociale huurwoningen is 77,6%.

In de jaren 50, 60 en 70 was Moerwijk vooral een gezinswijk, met veel kinderen en jongeren.

In de periode erna vergrijsde en verkleurde de wijk steeds meer.

De wijk ligt tegen het Zuiderpark aan, waar bewoners veel gebruik van maken. Het park is een rijks beschermd stadsgezicht. Het is in cultuur- en tuinhistorisch opzicht van groot belang voor de stad vanwege de vijvers, beeldhouwwerken, speelweiden en veel educatieve voorzieningen. In het Zuiderpark is ook de oudste eendenkooi van Nederland. In het park kunnen mensen ook sporten, spelen en recreëren. Er zijn regelmatig grote evenementen, zoals Parkpop en het Milan-festival.

2. Opvallende cijfers en ervaringen

Moerwijk heeft bijna 20.000 inwoners. Het gemiddeld besteedbaar inkomen is veel lager dan het Haags gemiddelde en 34,5% van de bewoners heeft een minimuminkomen. Ongeveer 48% van de bewoners moet bezuinigen op de eerste levensbehoeften.

Iets minder dan de helft van de bewoners (49,4%) heeft een baan van meer dan 12 uur per week.

In Moerwijk voelt 47,4% van de bewoners zich onveilig. Dat is veel in vergelijking met het gemiddelde in Den Haag: 31,4%.

Bijna 70% van de bevolking is van niet-Nederlandse afkomst. Het grootste deel (58%) van deze groep heeft een niet-westerse achtergrond.

Het lijkt slecht gesteld met de sociale cohesie in de wijk. Slechts 36% voelt zich thuis in de wijk.

2.1 Beschrijving van de wijk op basis van de Haagse Kracht

Jeugd en onderwijs

De ontwikkeling van een deel van de kinderen is zorgelijk. Scholen, Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en kinderwerk van Stichting MOOI zetten zich in voor deze groep. Kinderen groeien op in armoede en hebben te kampen met gestreste ouder(s), verwaarlozing, onvoldoende kleding en schoeisel, te weinig eten en slechte eetgewoontes.

Op het gebied van jeugdgezondheid is extra aandacht nodig voor kinderen met overgewicht, voor tienermoeders en voor allochtone ouders die vaker buiten het gezichtsveld van de jeugdgezondheidszorg raken.

Er zijn veel volwassenen met psychische problemen. Hun kinderen hebben ook een grote kans om zulke problemen te ontwikkelen. Er zijn programma's nodig in Moerwijk om dit te voorkomen.

Er zijn nauwelijks kinderen die op straat spelen. Wel kunnen kinderen terecht bij verschillende speelvoorzieningen in de wijk of in het Zuiderpark.

Er zijn vier basisscholen, die allemaal ook Brede Buurtschool zijn. Er is één middelbare school, het Roemer Visscher College, dat ook Brede Buurtschool is.

Wonen

In Moerwijk zijn enorme contrasten. In Moerwijk-Oost, Moerwijk-Zuid en Moerwijk-West zijn er vooral sociale huurwoningen. In het puntje van Moerwijk (Moerwijk-Noord) zijn veel particuliere koopwoningen. Het contrast in kwaliteit tussen de bestaande bouw en nieuwbouw is groot.

De geplande herstructurering is deels stil komen te liggen. Op woningen die eigenlijk gesloopt zouden worden volgens het herstructureringsplan is vooral kwalitatief nogal wat aan te merken (verouderd).

Er zijn veel woningen met gemeenschappelijke binnentuinen. De kwaliteit en het gebruik van deze binnentuinen is uiteenlopend.

De contrasten zijn ook zichtbaar in het straatbeeld. Er zijn straten die er uitstekend bij liggen, er zijn ook straten die onvoldoende onderhouden zijn. Op dit moment zijn er maar een paar plaatsen waar nieuwbouw komt en waar straten worden opgeknapt.

Er is een grote vraag naar sociale huurwoningen, onder andere door de toenemende instroom van statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning). Door het beperkte woningaanbod zijn er weinig mogelijkheden om nieuwe bewoners van portiekwoningen beter te 'matchen' met de huidige bewoners. Hierdoor ontstaat er een disbalans. Er is voorlopig geen zicht op verbetering, omdat er nauwelijks plannen en mogelijkheden zijn om het aantal betaalbare woningen in Escamp te vergroten.

Bedrijvigheid

Er zijn drie winkelcentra in Moerwijk. Het stimuleringsbeleid voor de detailhandel in deze wijk is gericht op het winkelcentrum Betje Wolffstraat. Moerwijk heeft twee bedrijfsverzamelgebouwen.

Leefbaarheid en veiligheid

Bewoners voelen zich niet veilig en ervaren veel woonoverlast. Ze zijn matig tevreden over de leefbaarheid en sommige delen van de wijk zijn verloederd. De uitstraling van de wijk draagt bij aan het uitlokken van kleine criminaliteit. In Moerwijk zijn veel inbraken. Van sommige woningen zijn de deuren, ramen en kozijnen in slechte staat. Deze woningen zijn extra kwetsbaar voor inbraak. Door de vele binnentuinen zijn de woningen van alle kanten benaderbaar. De binnentuinen zijn semiopenbaar en kunnen gebruikt worden als verblijfsruimte of speelplek, ook voor andere buurtbewoners.

Er is achterstand in onderhoud van de openbare ruimte. Het is onder meer nodig om de beschadiging van straten en stoepen door boomwortelgroei aan te pakken.

De ganzenoverlast in Moerwijk en in het Zuiderpark is groot. Er is overlast door zwerfvuil en afval naast ondergrondse restafvalcontainers (ORAC's).

In de wijk wonen mensen van veel verschillende nationaliteiten. Er wordt bijna geen Nederlands meer gesproken in de winkelstraten.

Werk en inkomen (armoede)

Het gemiddeld besteedbaar inkomen in Moerwijk is € 16.900; dat is veruit het laagste van Den Haag. Het gemiddelde inkomen in Den Haag € 23.300.

In sommige delen van Moerwijk zijn veel kansarme bewoners met veel schulden.

Het Servicepunt XL, dat ook buurtcentrum is, is overbelast door het aantal hulpvragen.

Opvoeding en zorg

Bewoners van Moerwijk zijn minder gezond dan de gemiddelde inwoner van Den Haag.

Er zijn meer mensen met lichamelijke beperkingen en chronische aandoeningen. Met name de geestelijke gezondheid van bewoners van Moerwijk is zorgelijk: bewoners zijn minder vaak gelukkig, voelen zich vaker eenzaam, ervaren minder regie over hun leven, voelen zich vaker sociaal uitgesloten en hebben een verhoogde kans op angst en depressie. Ze hebben daarom ook vaker contact met de GGZ.

Op het gebied van zorg zijn er in deze wijk voldoende instanties aanwezig, die onderling goed samenwerken. Maar de huisvesting van de eerste lijn in Moerwijk is niet optimaal. Een zorgstrip - een winkelstrip met zorgvoorzieningen - kan een goede aanwinst zijn. Mogelijk wordt hier actie op ondernomen.

Sociale cohesie

De sociale cohesie beperkt zich tot de eigen cultuur. Er is sprake van een wij-zij gevoel tussen allochtonen en autochtonen, en tussen allochtone groepen onderling. Moerwijk heeft geen eigen Buurthuis van de Toekomst, maar kan gebruik maken van het Buurthuis van de Toekomst van Morgenstond.

Uit de 450 huisbezoeken in Jan Luykenlaan en omgeving die Mijn Wijk in Balans heeft afgelegd, blijkt dat er bij 90% van die bewoners sprake is van een opeenstapeling van problemen (schulden, psychische klachten, geweld in het gezin, persoonlijke verwaarlozing en/of verwaarlozing van kinderen, alleenstaanden met een verslaving, alleenstaande moeders, overlast in de portieken, ernstig achterstallig onderhoud in de woningen, vervuiling en achterstallig onderhoud van portieken). Deze bewoners leven in een isolement. Zij hebben geen vertrouwen in familie of hebben geen familie in de buurt en er is geen contact met de bureaus. Ze zijn vaak het vertrouwen in de overheid en hulpverlenende instanties kwijt.

Buurtwaardering

Bewoners waarderen Moerwijk als groene buurt met een ruime opzet. Het ligt dichtbij de uitvalswegen en is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Er is voldoende parkeerruimte. Grofvuil dat bewoners en ondernemers illegaal bij ORAC's zetten, zorgt voor veel overlast.

Bewoners ervaren de woningen als slecht. De binnentuinen zijn vervuild doordat bewoners eten(sresten) over het balkon gooien. Kinderen spelen daarom ook weinig in de binnentuinen. Ouders vinden het op straat onveilig voor hun kinderen.

2.2 Wat zijn de zorgen voor Moerwijk?

Er zijn zorgen over de grote armoede in Moerwijk en het effect daarvan op kinderen die in armoede opgroeien. Er zijn in Moerwijk veel meer gezinnen die kampen met een opeenstapeling van problemen dan gemiddeld. Problemen ontstaan doordat mensen zich richten op de korte termijn – ze zijn aan het overleven – en niet op de lange termijn. Ze zijn niet bezig met opleidingen bijvoorbeeld.

Ook zijn er zorgen over de vele inbraken en andere vormen van criminaliteit. De grote armoede, de hoge jeugdwerkloosheid en de opeenstapeling van problemen kunnen leiden tot radicalisering. Radicalisering wil zeggen dat iemand de samenleving ingrijpend wil veranderen vanwege zijn geloof of ideaal.

In de Van Baerlestraat is veel overlast van horeca. Ondernemers komen en gaan voortdurend. Dit heeft een directe negatieve weerslag op de leefbaarheid en de sociale veiligheid.

2.3 Wat zijn de kansen voor Moerwijk?

Moerwijk ligt centraal, op korte afstand van het centrum en station Hollands Spoor. De binnentuinen van de woningen in Moerwijk bieden in principe goede mogelijkheden voor kinderen om er te spelen en voor bewoners om elkaar te ontmoeten. In de wijk zijn veel organisaties actief op het gebied van zorg, sport en welzijn. Door nog beter samen te werken en krachten te bundelen, in bijvoorbeeld een Buurthuis van de Toekomst, kunnen ze een grotere groep bereiken.

Het zou goed zijn als er in Moerwijk kleinschalige bewonersinitiatieven komen op het gebied van armoedebestrijding, zoals voorlichting geven en een weggeefwinkel oprichten.

De komst van Sportcampus Zuiderpark is een stimulans voor Moerwijk. De Sportcampus is toegankelijk voor bewoners en studenten. Zowel op de campus als in de wijken zijn er activiteiten en programma's om de bewoners in beweging te brengen, zich (sportief) te ontwikkelen en om op de Sportcampus en in het park te recreëren.

De ligging van Moerwijk bij de campus, de Haagse Hogeschool en station Moerwijk is interessant voor studenten. Door de komst van mbo- en hbo-studenten wordt de wijk levendiger. Ze brengen vitaliteit in de wijk: energie, innovatie, gezelligheid. Studenten zullen ook meer gebruik maken van het winkelaanbod en andere voorzieningen zoals theater Dakota en het Zuiderpark. Als er studenten in de wijk komen, is dat ook een kans om een einde te maken aan de eenzijdigheid van woningen en soort bewoners.

3. Prioriteiten

Armoedebestrijding en werk

- Intensief armoede bestrijden.
- Gerichte acties om voorzieningen beter bekend en toegankelijk te maken en zorgen voor goede activiteiten om armoede te voorkomen.
- Meer bekendheid geven aan de voordelen en het gebruik van de Ooievaarspas.
- Wijkbanenplan Escamp opzetten.
- Meer projecten opzetten voor jongeren om stage- en leerwerkplekken te kunnen bieden.

Wonen en winkels

- Gericht inzetten op structurele woon- en leefondersteuning. De vele goedkope sociale woningen trekken altijd de meest zwakke groep aan als bewoners, met alle bijbehorende problemen. Nieuwe bewoners die in de wijk worden geplaatst, zijn steeds mensen met grote achterstand.
- In straten waar veel kwetsbare mensen wonen, zorgen voor een goede match tussen nieuwkomers en hun burens. In de regels voor woningtoewijzing is daar een zekere ruimte voor.
- De toekomstvisie voor de Betje Wolffstraat die de winkeliersvereniging met hulp van het Haags Retailpunt heeft opgesteld, uitvoeren. De ambitie is om van de Betje Wolffstraat de gezelligste ontmoetingsplek ('sociale huiskamer') in Moerwijk te maken. Om dit te bereiken moet in eerste instantie het winkelaanbod worden versterkt en verbreed. Daarnaast moet het aanbod van maatschappelijke en sociale voorzieningen verbeterd worden.
- In overleg met vastgoedeigenaren vóór verhuur nadrukkelijk kijken naar het soort ondernemers dat zich wil vestigen.
- De Jan Luykenlaan in de komende jaren een andere functie geven, bij voorkeur een functie van ambachtelijke en dienstverlenende bedrijvigheid.
- Onderzoeken of er op het Heeswijkplein mogelijkheden zijn voor een multiculturele weekmarkt en voorzieningen voor en door jongeren.
- Woningcorporaties aansporen tot (groot)onderhoud/renovatie van woningen die nog niet verbeterd zijn (onderdeel wijkvisie).

Openbare ruimte/leefbaarheid

- (Ernstige) vervuiling van de binnentuinen aanpakken.
- Binnentuinen kindvriendelijker maken.
- Overlast door hondenpoep in gedeelten van de wijk (Moerwijk-Noord) aanpakken.
- Aandacht voor het Zuiderpark intensiveren en overlast door daklozen tegengaan.
- Het achterstallig onderhoud van de openbare ruimte en het groen aanpakken.
- Maatregelen nemen om het aantal bijplaatsingen bij de ORAC'S te verminderen en stimuleren dat bewoners een ORAC adopteren.
- Meer inzetten op afvalscheiding van glas, papier, textiel en plastic.
- Nieuwe deklaag aanbrengen in de Ulenpasstraat vanwege uitblijven nieuwbouw.

Zorg en bewegen

- Overlast van verslaafden in de wijk aanpakken.
- Gezondheidsklachten aanpakken.
- Beweging stimuleren bij jong en oud.
- Aandacht voor overgewicht in het algemeen en voor kinderen met overgewicht intensiveren.
- (Antilliaanse) tienermoeders ondersteunen en maatregelen nemen om te voorkomen dat er meer tienermoeders komen.
- Meer activiteiten op het gebied van sport en bewegen laten ondersteunen door Sportsupport en andere verenigingen.
- Bewoners stimuleren om meer de regie te nemen over hun leven en om langer zelfstandig thuis te blijven wonen.

Veiligheid en handhaving

- Zorgen dat bewoners overlast en onveilige situaties melden.
- Regels voor schoon, heel en veilig in de Jan Luykenlaan en Van Baerlestraat aanpassen en erop toezien dat ze worden nageleefd. Dat geldt ook voor fietsen op de stoep.
- Overlast van horecabezoekers terugdringen.
- Overlast van ondergeschikte horeca terugdringen. (De horeca-activiteit is ondergeschikt aan de hoofd-activiteit, zoals Turkse pizza's bij de bakker. Dit zorgt voor o.a. extra rommel en rumoer op straat en niet houden aan sluitingstijden).
- Zorgen dat Zuiderpark een veilig park blijft.
- Extra controle en handhaving op de winkelsluitingstijdenwet en de bedrijfsafvalcontracten.

Eigen kracht van bewoners benutten

- Meer verbinding tot stand brengen tussen initiatieven in de wijk.
- Ondersteunende voorzieningen beter toegankelijk en bereikbaar maken.
- Goede en toegankelijke ondersteuning bieden bij het organiseren van initiatieven.
- Beter bekendmaken wie wat doet in de wijk, voor wie en waar.
- Bewoners bewust maken van hun "Haagse Kracht" en zorgen dat ze hun talent gebruiken.

4. Samenvatting activiteiten 2016 - 2019

Armoedebestrijding en werk

Armoedebestrijding is belangrijk in deze wijk, waar het gemiddeld besteedbaar inkomen verreweg het laagste is binnen het stadsdeel en waar het percentage huishoudens met een minimuminkomen het hoogste is. Er komt een promotieteam om meer bekendheid te geven aan de voordelen en het gebruik van de Ooievaarspas en aan andere regelingen voor mensen met een minimuminkomen. Dat team trekt door de wijk en is aanwezig bij festivals en evenementen.

Op het gebied van werk wordt het wijkbanenplan Escamp uitgevoerd. Een speciaal opgericht fonds ondersteunt initiatieven op het gebied van stage- en leerwerkplekken en werk. Ook voor jongeren komen er aanvullend projecten waarin ze effectievere begeleiding krijgen naar betaald werk of ondernemerschap.

Wonen en winkels

In Moerwijk zijn vooral sociale huurwoningen. Bewoners hebben nauwelijks mogelijkheden om binnen de wijk door te stromen naar betere woningen. Er zijn op korte termijn geen plannen en mogelijkheden voor meer betaalbare woningen. Er moet gezocht worden naar alternatieve woonvormen voor statushouders. In de woonvisie komt dit punt aan de orde.

Ook worden woningen aangepast, zodat ouderen er langer zelfstandig kunnen wonen.

De Betje Wolffstraat wordt vooral de winkelstraat voor detailhandel (levensmiddelen, wonen, elektronica, enz.). In het winkelgebied Jan Luykenlaan vervalt de detailhandelsfunctie op termijn. Daar komen bij voorkeur zakelijke dienstverleners en ambachtsbedrijven, aangevuld met enkele sociaal-maatschappelijke functies.

Openbare ruimte en leefbaarheid

Het is van belang om het achterstallig onderhoud van de openbare ruimte en het groen aan te pakken.

Een schone, hele en veilige omgeving draagt bij aan de leefbaarheid van de wijk. De gemeente (stadsdeel Escamp) pakt samen met de wijk de problemen aan van de bijplaatsingen bij ORAC's. Ook komen er maatregelen om te zorgen dat bewoners geen eten(sresten) van het balkon gooien en daarmee de binnentuinen vervuilen. Verder besteden we de komende jaren meer aandacht aan afvalscheiding in de wijk.

Gebleken is dat het op de lange termijn weinig effectief is om steeds incidenten te bestrijden. Daarom werken we aan een structurele aanpak.

Zorg en bewegen

De coalitie Gezond Geweten is actief in Moerwijk om de preventieve aanpak te versterken en de mogelijkheden om problemen vroeg te signaleren te verbeteren. Het werk van de coalitie kan verder uitgebouwd worden.

In Moerwijk zijn twee keer zoveel mensen cliënt van de GGZ als gemiddeld in Den Haag. Ook hebben meer mensen gezondheidsklachten en een minder gezonde leefstijl. Het aantal kinderen met overgewicht is hoger dan het Haags gemiddelde. Sportmogelijkheden moeten beter toegankelijk zijn. Dan blijven sportverenigingen die nu dreigen om te vallen, misschien overeind.

Belangrijk uitgangspunt van de Wet Maatschappelijke ondersteuning is dat bewoners langer zelfstandig thuis blijven wonen en dat ze meer de regie nemen over hun leven - alleen of met hun sociale netwerk. De gemeente ondersteunt initiatieven om de zelfredzaamheid en maatschappelijke deelname te stimuleren. Ook is het belangrijk dat er voldoende vrijwilligers en mantelzorgers zijn. Verder stimuleren we woningbouwcorporaties om woningen meer geschikt te maken voor ouderen en mindervaliden.

Veiligheid en handhaving

Een aantrekkelijke stad is een veilige stad. Onze ambitie is dat Den Haag uitsluitend veilige wijken heeft waar bewoners, ondernemers en bezoekers van de stad zich veilig en welkom voelen. De veiligheidsaanpak in onze wijk sluit aan bij het Integraal Veiligheidsplan 2015-2018.

Dit betekent concreet dat de prioriteit in de wijkprogramma's in ieder geval ligt bij de aanpak van de volgende thema's: woninginbraak, overval, straatroof, radicalisering, criminele groepen en groepen die overlast geven, drank-, drugs- en woonoverlast.

Bewoners moeten meer bereid zijn om aangifte doen van misdrijven en om onveilige situaties te melden. Dat kan door te zorgen voor meer verbinding tussen burgers aan de ene kant en politie, handhavingsteam en Buurtinterventieteam aan de andere kant. Het is van belang om 'Meld Misdad Anoniem' te promoten. In de Jan Luykenlaan en Van Baerlestraat passen we de regels op het gebied van schoon, heel, veilig en goed huurderschap aan en we zien erop toe dat mensen zich eraan houden. We kijken ook naar achterliggende oorzaken van veiligheidsproblemen, zoals armoede, werkloosheid en/of psychosociale problemen. De Schoolveiligheidsconvenanten met de middelbare scholen worden voortgezet. Vanaf 2016 worden daar ook de basisscholen en het mbo bij betrokken.

Eigen kracht bewoners benutten

Burgers moeten weer meer vertrouwen krijgen in de overheid. Ze moeten het gevoel terugkrijgen dat ze regie kunnen voeren op hun eigen omgeving. Daarom vinden we het belangrijk om te zorgen dat bewoners zich meer betrokken voelen bij hun omgeving en er verantwoordelijkheid voor nemen.

5. Activiteiten 2016

Armoedebestrijding en werk

- Wijkbanenplan Escamp: fonds oprichten om initiatieven voor stageplaatsen, leerwerkplaatsen en werkgelegenheid te financieren. Ook vragen we een grotere bijdrage van bedrijven en organisaties.
- 'Sociale Kruidenier' instellen: bewoners doen goedkoop boodschappen in ruil voor vrijwilligerswerk.
- De wijkeconomie stimuleren door de bewoners een vrijmarkt te laten organiseren.
- Door een promotieteam meer bekendheid geven aan de Ooievaarspas en aan andere regelingen voor mensen met een minimuminkomen.

Wonen en winkels

- Woningcorporaties stimuleren om contact met bewoners te leggen en te houden door huisbezoeken aan nieuwe huurders en keukentafelgesprekken.
- Marcus Connect en de Kinderwinkel gaan met vrijwilligers nieuwe bewoners wegwijs maken in Moerwijk.
- Bij het bouwkundig verbeteren van woningen extra aandacht besteden aan het een goed binnenklimaat vanwege gezondheidsaspecten (ventilatiecampagne opzetten).
- Corporaties stimuleren om op zoek te gaan naar mogelijkheden om hun bewoners een grotere rol te geven in het juiste gebruik en onderhoud van de woning.
- Bij renovatie onderzoek doen naar de mogelijkheid om kleine woningen samen te voegen tot één grotere.
- Inzet op renovatie van de woonbootkade aan de Moerweg, inclusief de groenstrook.
- Verenigingen van Eigenaren (VvE's) vanuit de VvE-balie stimuleren tot beter onderhoud van hun woningen.
- Extra inzet op de handhaving van winkelopeningstijden.
- De stedelijke afspraken met de woningcorporaties over doelgroepen die ze moeten huisvesten, doorvertalen naar de wijken.

Openbare ruimte en leefbaarheid

- Bewoners stimuleren om de binnentuinen schoon te houden.
- Ondernemers aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het schoon, heel en veilig houden van de omgeving. Daarnaast aansporen een afvalbak voor hun zaak te zetten om zwerfvuil tegen te gaan.
- Grofvuilacties opzetten.
- Afvalscheiding bevorderen door betere informatie en door extra containers voor glas, papier, textiel en plastic waar nodig.
- In het Willem Dreespark een veldje voor kinderen inrichten.
- Schoolplein Beatrijsschool vergroenen, net als de speeltuin 't Puntje' in Moerwijk.
- Een speeltuin in de wijk creëren, die ook als ontmoetingsplek voor verschillende culturele groepen kan dienen.
- GGD (leefomgeving) mee laten adviseren bij herinrichting van speelplekken.
- Bewoners- en huurderscommissies 'Random Beheer Binnentuinen' oprichten, om ervoor te zorgen dat de tuinen geopend en afgesloten worden en dat er toezicht is.
- Welzijnsorganisaties stimuleren om mensen met een uitkering in te schakelen voor het beheer en de inrichting van de binnentuinen.
- Onderzoeken of er meer speelgelegenheid kan komen voor kinderen van 12 jaar en ouder.
- Plekken met achterstallig groenonderhoud vernieuwen.
- Afhankelijk van de uitkomst van het haalbaarheidsonderzoek: duurzame toiletvoorzieningen en ruiterspanden aanleggen in het Zuiderpark.
- Zorgen voor minder schillen van zonnebloempitten op straat.
- Hondeneigenaren stimuleren om zelf de poep van hun hond op te ruimen.
- Een schone leefomgeving bevorderen met festivals als Vier de Natuur.
- Herstellen van beschadiging van bestrating door boomwortels.
- Extra snoeibeurten uitvoeren op het Heeswijkplein.
- Onkruid vaker bestrijden.

- Overlast aanpakken van afval dat ondernemers en bewoners illegaal bij de ORAC's en in de binnentuinen zetten.
- De riolering in het 'Puntje van Moerwijk' vervangen, met aansluitend herbestrating.
- De Van Ruysbroekstraat opnieuw inrichten of onderhoud plegen (afhankelijk van budget)

Zorg en bewegen

- Extra inzet van de partners van Coalitie Gezond Geweten voor passende zorg en betere preventie.
- Op scholen voorlichting geven aan jongeren over (voorkomen van) zwangerschap, vanuit het Jonge Moederloket.
- De Jutters preventieprogramma's laten opzetten voor kinderen van ouders met psychische problemen en preventieprogramma's van Context inzetten.
- Nagaan of bewoners voldoende en tijdige GGZ-begeleiding krijgen en zo nodig zorgen voor ketenversterking.
- Bewoners stimuleren om meer te bewegen door meer laagdrempelig sport- en beweegactiviteiten en door doorverwijzing te verbeteren.
- Extra inzet vanuit Haagse aanpak Gezond Gewicht.
- Jongeren stimuleren om meer met ouderen om te gaan (wandelen, boodschappen, computerles, etc.)
- Een ADO-buurtsportvereniging oprichten.
- Jongeren in ADO-kleding sporttrainingen laten geven aan andere jongeren in de wijk.
- Bewoners stimuleren om meer de regie te nemen over hun leven en langer zelfstandig thuis te blijven wonen. Dat kan doordat ze gebruikmaken van hun sociale netwerk, door inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en door ondersteuning van de gemeente bij de zelfredzaamheid en participatie. Ook stimuleren we woningbouwcorporaties om woningen meer geschikt te maken voor ouderen en mindervaliden.
- Sociale wijkzorgteams meer verbindingen tot stand laten brengen in de wijk om zo de vele en ingewikkelde problemen van bewoners aan te pakken.

Veiligheid en handhaving

- Het aantal woninginbraken verminderen door daders te straffen en maatregelen nemen om inbraak te voorkomen. In stadsdeel Escamp is de driehoek (politie, burgemeester en Openbaar Ministerie) hier volop mee bezig.
- Drank-, drugs-, horeca en woonoverlast aanpakken door onder andere Integrale Handhavingsacties van politie en toezichthouders, acties van het HEIT, een bestuurlijke aanpak en een nauwe samenwerking met het Veiligheidshuis om in te grijpen wanneer individuele bewoners overlast geven. Voor een gerichte aanpak van overlast is het van belang om de meldingsbereidheid van bewoners te vergroten.
- Maatregelen nemen om de komst van nieuwe hennepkwekerijen in de wijk te voorkomen en bestaande hennepkwekerijen opruimen.
- Maatregelen nemen om radicalisering en polarisatie (groepen tegen elkaar opzetten) te voorkomen. Bewoners ervan bewust maken dat radicalisering een dringend probleem is. Scholen, instellingen en moslimgemeenschappen helpen om weerbaar te zijn en grenzen te stellen. Zorgen dat er meer professionals zijn met verstand van radicalisering en polarisatie. Een persoonsgerichte aanpak bieden. Een netwerk van sleutelfiguren in de wijk opbouwen en ontwikkelen. Door deze maatregelen is ingrijpen mogelijk bij de eerste signalen van radicalisering of polarisatie.
- Waar nodig en waar mogelijk de Haagse Kracht inzetten bij preventieprojecten, bijvoorbeeld door bewonersinitiatieven zoals Buurtinterventieteams/Buurtpreventieteams, buurtvaders en Rolmodellen.
- Vanuit de brandweer is in samenwerking met partners aandacht voor brandpreventie en bewustwording op het gebied van brandveilig leven.
- Fietsendiefstal tegengaan (voorlichting en handhaven).
- Projecten over veiligheid uitvoeren in groep 7 en 8 van basisscholen.
- Een meldpunt voor en door bewoners oprichten in de Jan Luykenlaan. Dan wordt het makkelijker voor bewoners om onveilige situaties te melden bij politie en bij "Meld Misdaad Anoniem".

- Zorgen dat er meer vrijwilligers komen voor Buurtinterventieteam Moerwijk en dat er een cursus deskundigheidsbevordering voor hen komt.
- Vandalisme en overlast door buitenslapers in het Zuiderpark aanpakken.
- Schoolveiligheidsconvenanten met middelbare scholen voortzetten. De basisscholen en het mbo erbij betrekken.

Eigen kracht bewoners benutten

- Zorgen dat jong en oud meer gebruikmaken van het buurtcentrum en nagaan welke andere locaties gebruikt kunnen worden (o.a. Marcuskerk, winkelstrook Jan Luijkenlaan).
- Buurtbetrokkenheid vergroten via zelforganisaties.
- Bewoners stimuleren deel te nemen aan allerlei projecten zoals stadslandbouw, kindvriendelijke binnentuinen, integraal wijknet, koken met de buren, Opzomedagen, Moerwijkfestival.
- Het concept 'Vier de natuur' uitbreiden en (werkloze) jongeren, jonge kinderen en (eenzame) ouderen actief benaderen om mee te doen.
- Kinderen betrekken bij het project Kindvriendelijke tuinen; dat gaat over het inrichten van de binnentuinen met speelelementen en het schoonhouden van de tuinen.
- Bureau Maatschappelijk Herstel en Rehabilitatie stimuleren om geïsoleerde vrouwen te helpen met o.a. opvoeden, emancipatie, werk en scholing.
- Welzijnswerk stimuleren om werkloze jongeren te betrekken bij klusprojecten.
- Doorgaan met de intensieve aanpak om de sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid in de Jan Luykenlaan en omgeving te vergroten.
- Welzijnswerk stimuleren om activiteiten te organiseren voor de jeugd.
- De gerichtheid op de eigen cultuur doorbreken door meer rekening te houden met de bewonerssamenstelling in de buurt of straat.
- Bewoners stimuleren om activiteiten te organiseren voor bewoners uit alle culturen. Dit aspect moet een van de voorwaarden zijn voor subsidie.
- Werklozen activeren om mee te doen aan projecten om buurtproblemen op te lossen.
- Aanpak op portiekniveau stimuleren, waarbij bewoners hun portieken schoonmaken en schoon houden en kleine opknopwerkzaamheden doen.
- Meer gebruik (laten) maken van Crownies, een beloningssysteem voor jongeren die klussen doen.
- Mogelijkheden onderzoeken om een non-foodbank op te richten om armoede te bestrijden.
- Meer activiteiten voor kinderen opzetten en meer samenhang aanbrengen tussen de verschillende activiteiten.
- Onderzoeken of er meer informatiepunten in de wijk kunnen komen dan alleen in Centrum Moerwijk.
- Een ideeënbus lanceren waar plannen, suggesties en activiteiten voor en door bewoners kunnen worden ingediend.

